

Mult Stimată doamnă Rector, Stimați membri ai Senatului,
Dragi colegi, Dragi oaspeți, Onorată asistență,

Astăzi trăim un moment deosebit în care Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, își afirmă identitatea academică în calitate de instituție de învățământ superior cu tradiții consolidate și vocație spre progres, prin recunoașterea publică a excelenței, conferind titlul de Doctor Honoris Causa academicianului Victor Spinei, personalitate emblematică a istoriografiei românești și europene contemporane, savant de prestigiu internațional, istoric, cercetător de excepție și promotor consecvent al valorilor autentice ale mediului academic și al patrimoniului cultural și spiritual românesc. Am deosebita onoare și responsabilitate de a prezenta membrilor Senatului USARB laudatio.

Domnul Victor Spinei s-a născut la 26 octombrie 1943, în localitatea Lozova, din fostul județ Lăpușna, astăzi raionul Strășeni, Republica Moldova, fiind fiul lui Alexe Spinei și al Nadejdei Spinei (născută Boțan). Provine dintr-un mediu familial în care conștiința identitară și atașamentul față de valorile naționale erau puternic cultivate, astfel formarea sa timpurie a fost marcată de respectul pentru tradiție și istorie. În acest context, este relevant faptul că în rândul rudelor apropiate se regăsesc și deputați în Sfatul Țării, instituția care a consfințit actul Unirii Basarabiei cu România din 1918, fapt ce conferă acestei genealogii o semnificație aparte în plan istoric și identitar. Originea sa basarabeană este un reper biografic și reprezintă o dimensiune identitară profundă, care i-a marcat orientările științifice și i-a alimentat interesul constant pentru istoria românilor din estul Europei și pentru evoluțiile istorice din spațiul pruto-nistean.

În contextul celui de-al Doilea Război Mondial, marcat de profunde transformări politice și militare în România, de pierderi teritoriale, schimbări de regim și de impactul direct al conflictului asupra populației civile, pe fondul apropierei frontului în anul 1944, familia sa a fost nevoită să se refugieze în România. Drama prin care a trecut ulterior Basarabia a marcat destinul oamenilor: și celor care au rămas la baștină și celor care au mers peste Prut. Regimul totalitar comunist nu a cruțat spiritele libere și oamenii de valoare, care nu se conformau tiparelor ideologice impuse. Ulterior refugiului din Basarabia, familia sa a traversat și experiența deportării în Bărăgan, în contextul politicilor represive ale regimului comunist din România.

După mai multe etape și încercări Victor Spinei s-a stabilit la Iași, oraș care i-a oferit cadrul potrivit pentru dezvoltarea intelectuală, prin integrarea în mediul universitar al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde și-a definit vocația pentru cercetarea istorică. Debutul său profesional în cadrul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D.

Xenopol” al Academiei Române a marcat începutul unui parcurs științific construit cu rigoare, perseverență și o constantă preocupare pentru excelență. Ascensiunea sa nu a fost una conjuncturală, ci rezultatul unei munci susținute, desfășurate într-un context adesea dificil, în care cercetarea istorică presupunea competență, discernământ și echilibru. În acest sens, devenirea sa ca savant și, ulterior, academician, reflectă performanța intelectuală, forța caracterului și fidelitatea față de valorile fundamentale ale cercetării științifice.

Parcursul științific al academicianului Victor Spinei s-a conturat în mod semnificativ în timpuri dificile și un context care impunea cercetării istorice numeroase constrângeri de ordin ideologic și instituțional. Activând în cadrul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, Domnia Sa a reușit să își afirme treptat profilul de cercetător riguros, orientat spre valorificarea critică a surselor și spre abordări științifice solide, evitând simplificările sau interpretările conjuncturale. Într-o epocă în care libertatea de exprimare academică era limitată, iar temele de cercetare erau adesea supuse filtrului ideologic, Victor Spinei s-a remarcat prin fidelitatea față de exigențele metodei istorice. Primele sale lucrări, consacrate spațiului est-carpatic și problematicii Evului Mediu timpuriu, au evidențiat o orientare clară spre cercetarea fundamentată pe surse și spre integrarea istoriei românilor în contextul mai larg al evoluțiilor europene. Această etapă a reprezentat, începutul unei cariere științifice de anvergură și o probă de maturitate intelectuală, în care rigoarea, prudența și consecvența au devenit trăsături definitorii ale demersului său științific.

În anul 1956 a reușit să viziteze casa părintească din Lozova, transformată în cămin cultural: „Lozova, un sat tipic moldovenesc, din care obiceiurile și graiul nu difereau de acelea din lumea rurală din dreapta Prutului”, spre deosebire de Chișinău: „pe străzi se vorbea aproape pretutindeni rusește, firmele erau scrise în limba rusă, cărțile din librării și ziarele de la chioșcuri erau tipărite în limba ocupanților”. În anul 1977 a obținut titlul de doctor în istorie, cu o teză de pionerat consacrată evoluțiilor istorice ale Moldovei în secolele XI-XIV, lucrare care avea a devenit ulterior, una dintre contribuțiile fundamentale în domeniul istoriei medievale a spațiului românesc.

Activitatea științifică a academicianului Victor Spinei reprezintă nucleul unei cariere academice de excepție, caracterizată prin rigoare metodologică, profunzime analitică și originalitate interpretativă.

Domeniile sale de cercetare sunt de o amplitudine remarcabilă, vizând Evul Mediu timpuriu, istoria și arheologia spațiului est-carpatic și sud-est european, migrațiile populațiilor nomade, raporturile politice, economice și culturale dintre români și marile

structuri de putere ale epocii – Imperiul Bizantin, lumea slavă, regatul ungar sau confederațiile tribale turcice și mongole.

Prin lucrările sale, academicianul Victor Spinei a reușit să reconstituie documentar, cu o finețe deosebită, procese istorice complexe și să ofere interpretări fundamentate asupra unor perioade insuficient documentate sau controversate din istoria Europei de Est.

Opera sa științifică este impresionantă prin volum și valoare, incluzând monografiile de referință, ediții critice de izvoare, volume colective și sute de studii și articole publicate în reviste de prestigiu din țară și din străinătate.

Lucrări precum: *Moldova în secolele XI–XIV*; *Realități etnice și politice în Moldova Meridională*; *Marile migrații din estul și sud-estul Europei*;

au devenit repere esențiale în bibliografia de specialitate, fiind recunoscute și citate la nivel internațional.

Contribuțiile sale nu se limitează la cercetarea propriu-zisă, ci includ și un efort sistematic de valorificare a izvoarelor istorice, de editare critică a documentelor și de coordonare a unor colecții editoriale de anvergură, care au îmbogățit patrimoniul istoriografic românesc și european.

Activitatea didactică și formarea școlii științifice

Dimensiunea instituțională a activității academicianului Victor Spinei este una de o importanță majoră, definitorie pentru profilul său de lider al comunității științifice, remarcându-se printr-o implicare constantă în dezvoltarea, coordonarea și consolidarea structurilor academice. Membru corespondent al Academiei Române din anul 2001 și membru titular din 2015, Domnia Sa a fost ales vicepreședinte al acestei prestigioase instituții, contribuind în mod substanțial la orientarea strategică a cercetării științifice din România și la afirmarea rolului Academiei Române în spațiul european al cunoașterii. În calitate de președinte al Secției de științe istorice și arheologie, precum și de coordonator al unor programe academice de anvergură, a avut un rol esențial în promovarea excelenței academice, în susținerea cercetării fundamentale și în stimularea dialogului științific interdisciplinar.

Un aport deosebit îl constituie activitatea sa editorială, prin care a contribuit decisiv la valorificarea și diseminarea cercetării științifice. Academicianul Victor Spinei este fondator, coordonator sau coeditor al unor serii științifice de referință, precum *Honoraria*, *Florilegium magistrorum historiae archaeologiaeque Antiquitatis et Medii Aevi*, *Scripta archaeologica et historica Dacoromaniae*, precum și al unor colecții precum *Bibliotheca Archaeologica Moldaviae*, *Basarabica* sau *Documenta Basarabiae*, proiecte editoriale care au consolidat circuitul științific național și internațional și au facilitat integrarea

cercetării românești în spațiul academic universal. Totodată, implicarea sa în editarea și coordonarea unor volume fundamentale de documente istorice, inclusiv în cadrul prestigioasei colecții „Eudoxiu Hurmuzaki”, reflectă preocuparea constantă pentru valorificarea critică a izvoarelor și pentru fundamentarea riguroasă a cercetării istorice.

Activitatea sa se extinde și în planul participării la numeroase colegii editoriale și comitete științifice ale unor reviste de prestigiu din țară și din străinătate, precum și în consilii și comisii academice naționale și internaționale, ceea ce confirmă autoritatea sa profesională și poziția sa de referință în comunitatea științifică. Prin această implicare complexă, academicianul Victor Spinei a contribuit la dezvoltarea cercetării istorice, la consolidarea instituțională a mediului academic și la creșterea vizibilității acestuia în plan internațional.

Prestigiul său este pe deplin confirmat de recunoașterea de care se bucură la nivel internațional, materializată prin participarea constantă la conferințe și reuniuni științifice de prestigiu, prin colaborări cu instituții academice din Europa și din alte spații culturale, precum și prin publicarea lucrărilor sale în limbi de circulație internațională. Studiile și monografiile sale sunt recenzate în reviste de specialitate de prim rang și sunt frecvent invocate în cercetări internaționale, ceea ce atestă impactul și relevanța operei sale în istoriografia contemporană. Personalitate cu aspirații enciclopedice și cu o consecventă capacitate creatoare, profesorul Victor Spinei și-a edificat o operă științifică impresionantă, care cuprinde sute de publicații deosebit de valoroase, circa 80 de volume îngrijite sau coordonate, peste 250 de studii, articole, recenzii și note, cursuri universitare, 14 monografii de sinteză și volume publicate de prestigioase edituri din România și din străinătate, precum editura olandeză Brill.

În același timp, recunoașterea meritelor sale excepționale este reflectată și prin distincțiile conferite de statul român, între care se remarcă Ordinul Național „Steaua României” în grad de Cavaler, una dintre cele mai înalte distincții, acordată pentru contribuția sa remarcabilă la dezvoltarea cercetării științifice și la promovarea valorilor culturale românești. Toate aceste realizări conturează profilul unui savant de anvergură europeană, a cărui activitate a contribuit decisiv la afirmarea istoriografiei românești în circuitul științific global.

Contribuția la dezvoltarea mediului academic din Republica Moldova

Un capitol aparte în activitatea academicianului Victor Spinei îl constituie relația sa constantă cu mediul academic din Republica Moldova.

Sprijinul acordat instituțiilor universitare, inclusiv Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți, se concretizează prin donații valoroase de carte științifică, susținerea tinerilor

cercetători, participarea la manifestări științifice și promovarea colaborării academice dintre cele două maluri ale Prutului. Această implicare reflectă solidaritate academică și o profundă conștiință a responsabilității față de dezvoltarea spațiului cultural și științific comun.

Afirmația academicianului Victor Spinei, potrivit căreia pentru Domnia Sa spațiul pruto-nistean reprezintă „plaiuri purtate statornic în suflet”, sintetizează într-o formulă profundă și sugestivă legătura dintre identitatea personală și vocația științifică. Această mărturisire exprimă o asumare conștientă și constantă a responsabilității față de istoria, cultura și destinul acestui spațiu. În întreaga sa operă, această legătură se regăsește în preocuparea pentru cercetarea evoluțiilor istorice din estul Europei, în deschiderea față de cooperarea academică dintre cele două maluri ale Prutului și în susținerea mediului universitar din Republica Moldova.

Prin întreaga sa activitate, academicianul Victor Spinei se afirmă ca un model de savant și intelectual angajat, a cărui operă a contribuit în mod decisiv la dezvoltarea istoriografiei românești și europene.

Rigoarea cercetării, erudiția, integritatea și devotamentul față de adevărul științific îl situează printre personalitățile definitorii ale lumii academice contemporane.

Distinse Doamne și Domni,

Conferirea titlului de Doctor Honoris Causa reprezintă o recunoaștere deplină și legitimă a meritelor excepționale ale academicianului Victor Spinei și, totodată, o afirmare a valorilor fundamentale ale universității noastre: excelență, responsabilitate și angajament față de cunoaștere. Stimate dle profesor, noi, profesorii și studenții USARB suntem onorați de faptul că ați acceptat să deveniți membru al comunității noastre! Această hotărâre se înscrie în politica universității USARB de a promova recunoașterea și omagierea personalităților de prestigiu ale comunității științifice naționale și internaționale.

Vă mulțumim și Vă dorim mulți ani rodnici, cu multe împliniri pe altarul istoriei și succes în tot ceea ce faceți!

Vivat! Crescat! Floreat!